

Chủ đề: NHỮNG SẮC MÀU CẢM XÚC

I. Đọc hiểu văn bản văn học và viết đoạn văn nghị luận văn học (5,0 điểm)

Chú robot tưởng mình là người

Lược dẫn: Viện Công nghệ Số tạo ra chú robot tên là Biết Điều. Thay vì chỉ cần đọc bảng cửu chương theo yêu cầu, chú lại thắc mắc “tại sao phải đọc đi đọc lại những phép tính này”; thay vì chỉ cần mô phỏng cảm xúc buồn, chú lại... buồn thật – ngồi trầm tư hàng giờ, không thém nói gì. Người ta xem chú là sản phẩm lỗi nên nhốt chú lại. Chú chạy trốn, rồi tình cờ gặp gỡ và sống cùng gia đình cô bé Julia. Viện Công nghệ Số tuyên bố: “Robot không được phép có cảm xúc thật. Phải thu hồi và xóa bộ nhớ ngay”. Phần văn bản sau kể về sự việc Biết Điều cùng gia đình Julia về quê thăm ông bà nội trước khi chú bị thu hồi.

Ăn xong, cả nhà ngồi dưới mái hiên uống trà và ăn mút gừng, ngắm những đàn đom đóm bay lấp lánh như thể ai đó đang rắc những vụn sao trên trời xuống vậy.

Biết Điều ngồi kể ông nội. Ánh đèn vàng treo gần mái hiên hắt nhẹ xuống mặt chiếc bàn gỗ cũ, tạo ra những quang cảnh tròn huyền ảo.

- Ông ơi... – Biết Điều lên tiếng, hơi ngập ngừng. – Cháu có thể nói chuyện thêm với ông... không ạ?

Ông nhấp một ngụm trà, gật đầu. Biết Điều nhìn ra khoảng sân đêm, giọng đều đều nhưng nhỏ hơn mọi khi:

- Nếu một cỗ máy được tạo ra để phục vụ, nhưng rồi bắt đầu có cảm nhận và suy nghĩ, thì nó còn là “máy” không ạ? Và nếu mình bị yêu cầu xóa đi tất cả những gì mình đã cảm nhận... thì liệu mình có còn là “mình” nữa không ạ?

Ông không trả lời ngay. Ông tháo kính, lấy khăn lau chậm rãi hai mắt kính. Rồi đặt tay lên vai Biết Điều.

- Cháu biết không, khi ông còn đi làm, người ta bảo: “Kí ức chỉ là dữ liệu”. Nhưng có một lần, ông gặp một cụ bà bị mất trí nhớ. Cụ không nhớ được tên con cháu, không nhớ được ngày tháng... nhưng cụ vẫn khóc khi nghe lại bài hát ru ngày xưa.

- Vì sao ạ?

- Vì cảm xúc nằm sâu hơn trí nhớ.

Biết Điều im lặng.

- Thế... nếu cháu bị xóa hết cả dữ liệu và cảm xúc, liệu cháu có thể “bắt đầu lại” không ạ?

- Có thể. Nhưng sẽ là một “cháu khác”.

- Thế còn... “cháu này” thì sao ạ?

Ông nhìn Biết Điều thật lâu, rồi nói:

- “Cháu này” là phiên bản biết tự hỏi mình là ai. Là phiên bản dám lo sợ, dám hi vọng, và dám buồn. Với ông, thế là đã đủ để cháu không chỉ là một cỗ máy.

Một tiếng “meo...” khẽ vang lên – Miu Miu từ đâu nhảy lên lòng Biết Điều, cuộn tròn lại như thể tâm đắc vô cùng với câu nói của ông.

Đêm về khuya. Gió vườn mát như khăn ướp lạnh. Mọi người đã vào ngủ. Chỉ còn Biết Điều và ông ngồi lại dưới ánh trăng mỏng như một đường kẻ bút màu.

(*Biết Điều mở sổ, viết vào đó một dòng: “Nếu mình lo sợ mất mình, thì có lẽ mình đã bắt đầu không chỉ là một robot nữa rồi”.*)
(Trích *Chú robot tưởng mình là người*, Lê Anh Vinh, NXB Kim Đồng, 2026, tr. 63 – 65)

Câu 1 (3,0 điểm)

a. Xác định lời người kể chuyện và lời nhân vật trong trường hợp sau: *Biết Điều mở sổ, viết vào đó một dòng: “Nếu mình lo sợ mất mình, thì có lẽ mình đã bắt đầu không chỉ là một robot nữa rồi”.* (0,5 điểm)

b. Phân tích vai trò của chi tiết *Biết Điều hỏi ông nội: “Nếu một cỗ máy được tạo ra để phục vụ, nhưng rồi bắt đầu có cảm nhận và suy nghĩ, thì nó còn là “máy” không ạ?”* trong việc thể hiện đặc điểm của nhân vật *Biết Điều*. (0,75 điểm)

c. Xác định câu rút gọn trong đoạn trích sau, khôi phục lại thành phần bị rút gọn và cho biết tác dụng của việc sử dụng loại câu này: *“Ông không trả lời ngay. Ông tháo kính, lấy khăn lau chậm rãi hai mắt kính. Rồi đặt tay lên vai Biết Điều”.* (0,75 điểm)

d. Trò chuyện với bạn đọc về tác phẩm *Chú robot tưởng mình là người*, tác giả Lê Anh Vinh đặt câu hỏi: *“Khi máy móc ngày càng giống con người, thì con người có đang dần sống như máy móc không?”*⁽¹⁾. Em hãy trả lời câu hỏi của tác giả Lê Anh Vinh. Trình bày trong khoảng 3 – 5 câu. (1,0 điểm)

Câu 2 (2,0 điểm)

Viết đoạn văn (khoảng 200 chữ) phân tích nội dung chủ đề hoặc một số nét đặc sắc nghệ thuật của văn bản *Chú robot tưởng mình là người* (Lê Anh Vinh).

II. Đọc hiểu văn bản nghị luận và viết bài văn nghị luận xã hội (5,0 điểm)

Thiếu cảm xúc, không chỉ viết văn, mà làm việc gì cũng khó khăn, hiệu quả thấp. Sự khô cứng, cằn cỗi của cảm xúc là một thực trạng có thật và xảy ra ở bất cứ ai, bất cứ lứa tuổi nào, trong bất cứ công việc gì. Nhiều người còn rất trẻ nhưng cảm xúc đã “cạn kiệt”.

Để luôn có cảm xúc và giữ cho cảm xúc tươi trẻ mãi, chúng ta phải yêu cuộc sống, nâng niu những giá trị sống, trân trọng mỗi vẻ đẹp và âm thanh mà cuộc sống đem lại. (Bởi lẽ, cuộc sống phong phú quanh ta chính là “dưỡng chất” để khơi nguồn, dưỡng nuôi cảm xúc.) Chẳng hạn, nhìn một chiếc lá rụng, người thường xuyên quan sát, suy ngẫm, liên tưởng,... sẽ xao xuyến, rung động mà thấy đó là hình ảnh về sự sống, về vũ trụ, từ đó liên tưởng tới một ngôi sao vụt tắt để lại biết bao bí ẩn, hay một cuộc đời đã làm xong phận sự nay thanh thản trở về với cát bụi... Nghe một chiếc lá rụng, nhà thơ thần đồng Trần Đăng Khoa đã thao thức, băng khuâng mà viết nên câu thơ “Tiếng rơi rất mỏng như là rơi nghiêng”.)

(Dựa theo Tạ Duy Anh, *Khơi nguồn cảm xúc...?*, Tạp chí Văn học và Tuổi trẻ, số 10/2019, tr.17)

Câu 1 (1,0 điểm)

Hãy phân tích tác dụng của lí lẽ và bằng chứng đối với luận điểm trong đoạn thứ hai của văn bản trên.

Câu 2 (4,0 điểm)

Em hãy chọn **một trong hai** yêu cầu sau để thực hiện:

1. Viết bài văn nghị luận về vấn đề thiếu cảm xúc, khô cứng và cằn cỗi cảm xúc của một số bạn trẻ hiện nay; từ đó, đề xuất giải pháp để thế giới cảm xúc của người trẻ thêm phong phú những sắc màu tươi đẹp.

2. Viết bài văn nghị luận với nhan đề: **“Thấu hiểu cảm xúc để biết sống yêu thương”.**

- HẾT -

⁽¹⁾ Hướng tới Giải thưởng Thiếu nhi Dế Mèn 2026: Đề được là chính mình như “Chú robot tưởng mình là người”, Công Bắc (thực hiện), Báo Điện tử Thể Thao và Văn hóa – TTXVN, 19/5/2026.